

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

TWARZ i POTWARZ

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

Pod względem etymologicznym formy TWARZ i POTWARZ to językowe kuzynki.

TWARZ nie zawsze była twarzą. Jeszcze kilka wieków temu, w okresie staropolskim, w znaczeniu 'twarz; przednia strona głowy człowieka' używane były rzeczowniki OBLICZE i LICO (dawniej: lice), TWARZ natomiast miała inne znaczenie. TWARZ to było 'to, co zostało stworzone; stworzenie', a więc zarówno 'człowiek', jak i 'zwierzę', a także wszelka 'forma, postać, istota'. TWARZ – w prasłowiańszczyźnie *tvář – pochodzi bowiem od czasownika *tvoriti 'tworzyć, kształtować, formować, robić coś, powodować powstanie czegoś'. Dopiero z czasem nastąpiło przejście znaczeniowe: 'to, co zostało stworzone' > 'każde stworzenie' > 'człowiek' > 'najważniejsza część ciała człowieka, to co widzimy przede wszystkim i jako pierwsze, czyli oblicze, twarz'.

POTWARZ – równie stara jak TWARZ – powstała na wzór rzeczownika TWARZ (jeszcze w znaczeniu 'stworzenie') od przedrostkowego prasłowiańskiego czasownika *potvoriti „potworzyć”, a więc 'przetworzyć, przekształcić, zmienić'. W najdawniejszych, XIV-wiecznych zabytkach piśmienniczych znajdujemy potwierdzenia takich form, jak POTWARZYĆ 'bezpodstawnie oskarżyć', POTWARZAĆ 'oczerniać, szkalować' czy POTWARCA 'oszczerca'. Zanim więc TWARZ stała się twarzą, POTWARZ już dawno była potwarzą, czyli 'obmową, oszczerstwem, oczernieniem'.